

ЭЭЛГИР-ДҮҮЛГҮР ТАНЦЫЧЫЛАР,
ЭТКИР ҮННҮГ ЫРААЖЫЛАР

ын. 1986 ч. июнь 8

ТЫВАНЫН ШКОЛАЧЫЛАРЫНГА

Бүтү-эвилелдин «Мелодия» грампластинка фирмасы классика болгон эстрада музыкасынын бийиктиктерин биле турган. Литература болгон интеллект-поэтикалык темаларга пластинкаларны база уюруп турар.

«Мелодиянын» бир чамдык продукциясы башкыларга болгон өрөөнчүлүктө тураскааттыган. Бистин чуртубустун улустарынын база даштыктык маалымат аайы-биле бийлиги кичээлдери бийлиги

ХҮНДҮЛЭЭЧЕЛ КАЛМЫК ЧЕРДЕ

Республиканын хөгжүм-шин театрынын артисттеринин гастроли Калмык АССР-де улам чамалашкан.

Элиста хоорайга болгон оюн чок-кавында чурттапкан чараларга ийн негизде тургузган даштыктын база театрынан концерттерин көргөнүнөн соонда, тыя театрынын коллективин ийн башка болуп алган, республиканын район, нарыче абынч эгизинде үлүкөн.

Аалчыларын шикерин болгон концерттерин калым өнүктүрүлүп уюурулган кылып көрүп турар. «Совет Калмык» соуну «Таланттыгдарын өздөк шыгыраажы» деп эгизиле тыя артисттерин кон-

ЧОГААЛЧЫНЫН АВТОГРАВЫ

Хову-Асынын эрси суурда Култура бажыныга № 2 ортумак школынын өөрөөнчүлөрү башкылары-биле калып РСФСР-нин болгон Тыя АССР-нин културалык элдер ажалдыктык, төөгү өртөөнчүлүк кандалды, чогаалчы М. Б. Кенешин-Лосан-биле солун уюурулган эрттирген.

Устук калысты өөрөөнчүлөрү Адыл-кыс Амырбет, Хеймер-оол Куулар, Айлана Найлана чогаалчынын шүлүк, терия номчаа. Школада уран чүлү удурулгануу М. А. Мон-

Куула-соруум чаякчызы. Күшүтү хамыктыкым — Күшүтү Тыва — кавай — черем, Күшүтүң таян чараш! Адыл хамык шылаарын, Арга-адам чуртуму, Менгилерди көк-жөн даглар Менгиз шүптү эргик көктүр, Тооруксу, чымс-касты,

Эң баштай эргик номчукту-ларынсыка хамы өөрүп четтиргенин илеретип керейн. Бир эвес олар биче бичиэс, солун мездер дамытпас, солун бодалар кырбас, богарынын мерген сумени каппас болза, чаа темалар белек тымалбас болбай.

Полта — биче чокта чаа келген бир чаа дугайында, годаргайла, оң «журжуну» дугайында бөгүн чугаалайып карзай нер. Оң автору — Зоя Донгак, ыраккы Монгун-Тайга райондан бижээн. Зоя Донгак бистин эскербизинс, ыччалаа даа амдыралда бар бир-е чүлдү эскерген, бөгүн чугаалык теманын ол биче айтылган.

Автор мынча деп бижээн: «Бо үеде кичи черле белек чачыс терге олурар эвес, бир чурттапкыч черле эскезиче ажал-албан-даа, амы-куу, керээ-биле-даа чоруп кээр болбай. Ол чораш, вокзалдарга, аэропорттарга, гостиницаларга доктар апар. Оларын ажалдаар чуртум, шыгы-биле таннаар. Чамдыкча ужуру билимисе чаралдар көстүп кээр-дир. Оң кичээс бо хоорайнын «Кызыл» гостиницанын дежурный олурар өрөөнчүлүк аксыма элечет манан турган, мында чаралар көрдүм».

Бо олурган автор бижээн, ол чаралардын «эстер» ол-ла хевэр ушта бижик каан. Номчунар даан — ССРЭ

ОЛЕГ КОШЕВОЙ

Совет улустун немеша-шистат эжелечилерге удуру Ала-чурттуу Улуг дайындын чыл демделгелин Крассодонун анык маалыматтары — «Анык гвардия» деп комсомол организациынын кижигүнеринин маалымат чорун оңмас алдарын эрттирген. Школачылар турган ачык гвардиялар гитлерин эжелечилер-биле дилим болгон эрес-маалымат демис-жип турган: анык патриоттар фашистерге удуру кийгилерин тардып, туттурган совет шеригери хостал. 144-инин техникалык чаа төпсип турган.

Крассодонун анык маалыматтары аразында Олег Кошевой омагый рольду ойнал турган: оңу организациынын комиссары сонган. Аржаан дег амыс сепкилди, принципалды, коргус чок мөзү-шынарлы Олег Кошевой бөдүн болгон шыгы, агыш човангы кичи чоран. Ол амы-тыны окурарында бөзүн кортпас чоран болгон чажыт байдалга ажаллап турган өөрү-биле казы дайынч операцияларга дей ууда киришкен. «Анык гвардия» деп комсомол организациынын секретарыча ажаллап турган, анык гвардияларын Ленин комсомолуну хурунчегинде 1942 чылда кирген.

1942 чылдын октябрь 2-де партиянын чажыт байдалга ажаллап турган организациынын улустулугу-биле хоорайнын болгон оң чок-кавында суурларын шыгы-тар бөлүктөрүн удурулганларын хурунчегинде «Анык гвардия» алаа тургускан болгон дайынчактын сөзүн башылаан. Кошевойларын бажыны анык гвардияларын шыгы кийгилер турган. Немешерин эң дегини елинекчээшкени бөзүн оңу коргудуп шылааан. «Өрттир-

ленинге кирген оолдар, кыстарга түр шыгылыгы тыпсып турган болгон кижигү дайынчын организациынын херелетинге чарыдап турган.

«Анык гвардиянын» кижигүнери шүптү 91 кичи баалап турган, оларнын 44-ү өөрөөнчү сургуулар. Ол, Крассодонун бүтү шахталарын контролга гуткан Оларга 5 радиоприёмник, чажыт типография, 15 автома, 10 пистолет, 80 ланчы, 300 граната, 65 кг частыр чуу турган.

1943 чылдын январь 12-де О. Кошевой туттурган, оңу үжөп көргө, болуна «Анык гвардиянын» тапмазын, комсомолга кирерлерин түр шыгылыгы чоран.

СССР-нин Дээш Советинин Президиумунун Чарымын буу-гаар 1943 чылдын сентябрь 13-те «Анык гвардия» деп комсомолдун чажыт организациынын комиссары Олег Васильевич Кошевойга Совет Эвилелинин Маалыры атты тыыскаан. Олег Кошевой адын ССРЭ-нин болгон дайынч чурттарын шахталарына, совхозтарына, школарына, пионер дружиналарына тыыскаан.

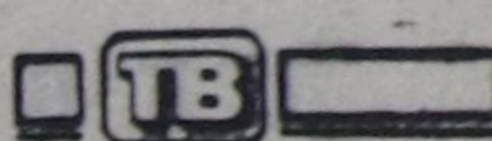
Чогаалчы А. Фадеевич буу-гу делегейде сураткыч берген «Анык гвардия» деп романында крассодончуларын маалымат херектерин толугай бижээн. Ол романын хей диларга 150 ажыт кагал, 10 млн. экзemplарга парлаа. Анык гвардияларын С. А. Герасимовтун киносу, Ю. С. Мейтустун операсы, чуралга уран чурттарын ажаллап тургускаан. Анык гвардияларын аттары Вороши-ловград областа чаа хоорайга, колхоз, совхозтарга, корабларга тыыскаан.

Төрүтпүнгөн хундун бээр

60 чыл болганынга

ЧУРУКТА: Совет Эвилели-нин Маалыры Олег Васильевич Кошевой. СЭТА-нын фотохроникасы.

ИЮНЬ 9-ТА БИРТИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе» — РСФСР-нин алдарыг артист Б. Феоктистов (дошудуур) ойнаар. 9.10 — Футболга делегей чемпионнады. Мексикалаа даштыктын ГФР-нин шикелдек командазы — Шотландия-нин шикелдек командазы, 9.55 — Уругвайнын шикелдек командазы — Даниянын шикелдек командазы. 10.40 — Мелзээр. 14.30 — Мелзээр. 14.45 — Док. фильм: «Человек из района» сатирич човашчыларын. «Уш ыбко» дээрден кээп дүшүп», «Тускай таварыг кылдыр», 15.30 — «Бистин-биле калы кыл, бис шыкы кыл, бистин дээр кыл». ГДР-ден даштык-дыга. 16.30 — ВЭФ булдура-ге каттыкмышкынын Култура ордуунун скрипка ой-накчыларын «Кантата» ансамблинин концерти. 16.55 — «Обещание». 17.25 — «Дүгелдештик». 17.55 — Футболга делегей чемпионнады ГФР-нин шикелдек командазы — Шотландиянын шикелдек командазы. Чарсара (18.45) — Бөгү делегей. 19.45 — Футболга делегей чемпионнадын хурунчегинде. 20.00 — «Силерин уруунар Александр» болгон «Чаруулар ажы-талу» деп телешилер дугайында дискуссия. «Кандыг бис» деп бөлүктөн. 21.00 — «Уе». 21.35 — «Кичи чуртпап чоран». Док. телефильм. 22.00 — 23.50 — Футболга делегей чемпионнады. Уругвайнын шикелдек командазы — Даниянын шикелдек командазы. Чарсара (22.45) — Бөгү делегей.

ИПИГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — Эргети гимнастика. 8.20 — Док. телефильм: «Мен — ол бист-бир бис». «Булуттар артынын магистралы», 8.55 — «Алдын биче». Ура-чене фильм. 1-ги сериясы. 10.05 — Уластуу хөгжүм херекселеринин оңу кыргызуу. 10.35 — «Бо куулааын делегей». 11.45 — «Эртм болгон амандыра». 12.15 — КУУТ-тын үрер хөгжүм херекселеринин оркестринин оңу кыргызуу. Диржёр — РСФСР-наа алдарыг артист В. Аларов. 12.35 — Орус чулаа. 13.05 — «Суттүг хемин үген чер». Док. телефильм. 14.45 — А. Берг. Оркестрин скрипкага концерт. 13.25 — Башкыр телекеленинин программасы. 15.15 — И. М. Поддубный тураскааткан классиктин хурунчегинде улаулар артынын маршылдаа. 15.40 — 15.45 — Мелзээр.

КЫЗЫЛАДАН

18.00 — Урулларга фильм. 18.45 — Калмык АССР-ге Тыянын «Хундулелдин Демзээ» орденинг театрынын оңу кыргызуу. 19.20 — Телемелзээр. 19.30 — «Азия төвү». Мелзээр. 19.55 — Чаралдар. МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчкыг уду-нар, чаштар!», 20.15 — «Калдыкшы». 21.00 — «Уе». 21.35 — 22.55 — В. Ковалов, Д. Асанова — «Чаруулар ажы-талу». «Кандыг бис» деп бөлүктөн телеши.

Реклакторун ораакчымы К. К. САТ.

Кино

ИЮНЬ 8-ТЕ

«НАЙРАЛ»: «Киносборник» 9.30, «Кто четвертый?» 11.20, 13.10, 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«ПИОНЕР»: «Приключения на мальских островах» 9.30, 13.00, «Всего одна ночь» 11.10, 14.40, «Поэза вне расписания» 16.30, 18.30, 20.30 шактарда.

«ВОСТОК»: «Рыцари Черного озера» 10.00, «Матвеева родство» 11.30, 13.30, 15.30, 17.30, 19.30 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «После дождя, в четверг» 13.30, «Любовь и азобика» 15.30, 17.30, 19.30 шактарда.

«ЕНИСЕЙ» к/б: «Утро без отомки» 15.00, «Господин Великий Новгород» 16.30, 18.30 шактарда.

«ЧАЙГЫ» к/т: «Лунава весма» 12.00, «Ошибка молодости» 13.30, 17.10 шактарда.

ИЮНЬ 9-ТА

«НАЙРАЛ»: «Звонки из прошлого» 9.30, 11.20, 13.10, 15.00, 16.50, 18.40, 20.00 шактарда.

«ПИОНЕР»: «Киносборник» 9.30, «Каждый охотник желает знать» 11.00, 13.00, «Кто четвертый?» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

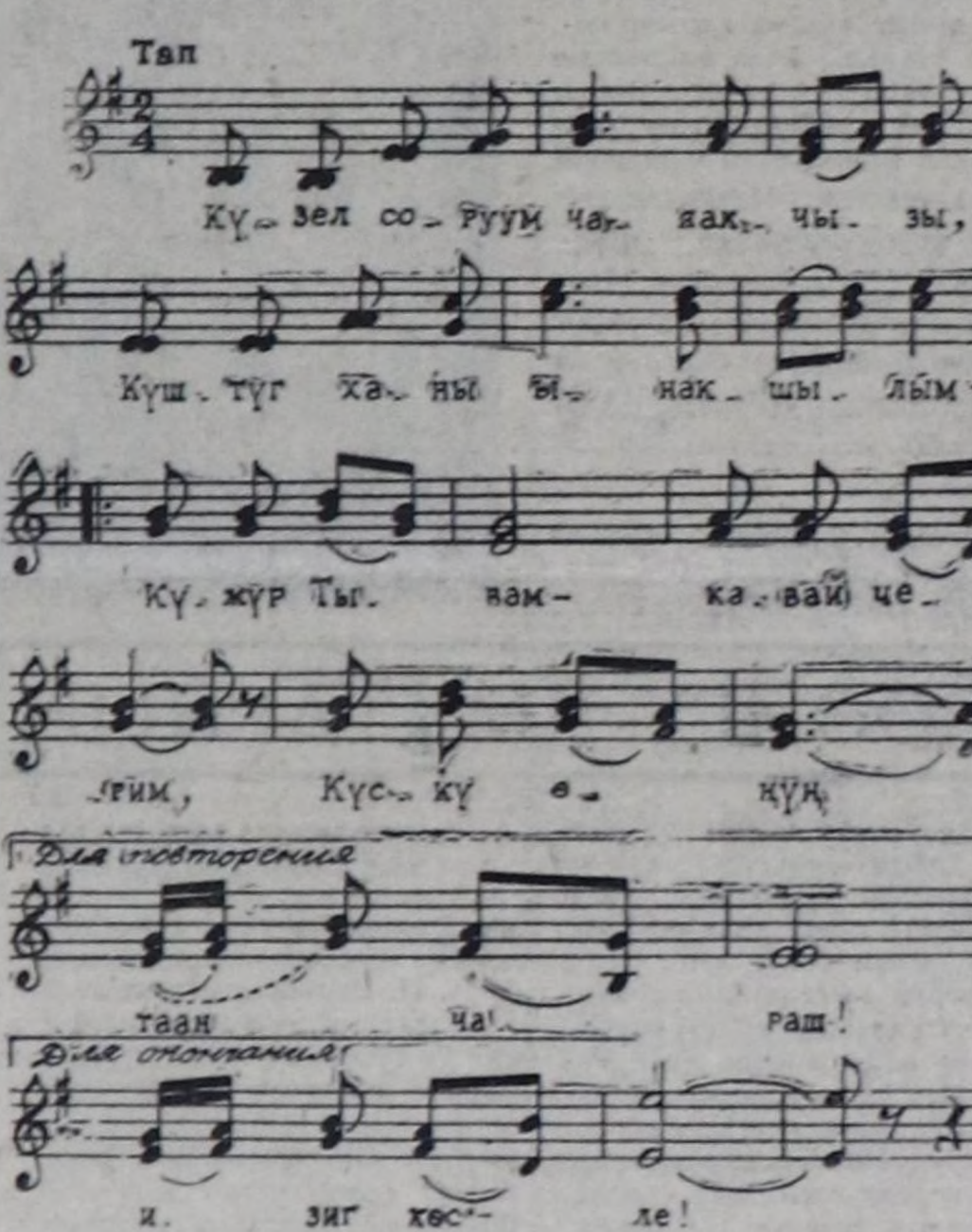
«КАА-ХЕМ»: «Поэза вне расписания» 14.00, 18.00, 20.00 шактарда.

«ВОСТОК»: «После дождя, в четверг» 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«ЕНИСЕЙ» к/б: «Набат на рассвете» 18.00, 20.00 шактарда.

ЧЕРИМГЕ БЫНААМ

Музыка Б. КЕНЕШТИН. Сөз В. СЕРЕН-ОЛДУУ.

ИЮНЬДА КӨРҮНЕР

Режиссёр Туманшавскийн «Мосфильм» киностудияга тургускаан «Часкаан эжикчи» деп кинозу — оңагый фильмдеринин бирин. Бо режиссёрнуу ады совет көрүкчү билер. Шериг — патриот-тук кижизикте оңу чогаалдыгында ком. тема болур. Чаа кинола ол теманы уламчылал турар. Талкынын уламчылаларын чүлө күрүкелер болгон чактар эвес, харын шүптү кижилер дүзүлгөн кылдыр көрүжүрүз. Эзэрл фильмде илеретипти турар. Чыял сюжеттик ужурааларды кинола адролуу халатты чалаткан маалымат далай шеригерин дугайын мыла чогалал турар.

«Казакфильм» киностудияга үндүргөн «Снайперлер» деп кинола Ала-чурттуу Улуг дайыннын чылдарында казах улустун алдарыг уруу Алия Молдагулованын дугайын көргүсөк. Ол 17 харында слай, пер болу берген. дайынга ма-

дарыны-биле мөзүн соонда, Совет Эвилелинин Маалыры атты алаа тыыскаан. Кол миз, дарынч ролон Айтурган Темизова куулажып турар.

А. Должанко аттыг киностудиянын үндүргөн «Шурашкы» деп кино база соун. Полар кинолаа чуртпап турар улустун аразыга бичи турган аарыг берген. Бо кинола ол уруту камгалаар дээр ол уруту камгалаар дээр улустар эмчизини калды-даа бөлөтөл чокка парашюттан халаанын дугайын төөгүн. Рольларда Р. Наталев, С. Никоненко, А. Турган, А. Ливанов олар ойнааар.

«Тангы шөлү» — музыкалыг фильм. Далай кылдында бичи хоорайнын чурттапкычы, ний дугайында фильмде көргүсөк, оларнын амандарына бичи тангы шөлү ачы-салдарыг болуп турар.

«Матвейкин өөрүшкү» деп кинола чомол үгөн таланты. амы бөдүн кижинин чурттап-казынын дугайын төөгүн турар.

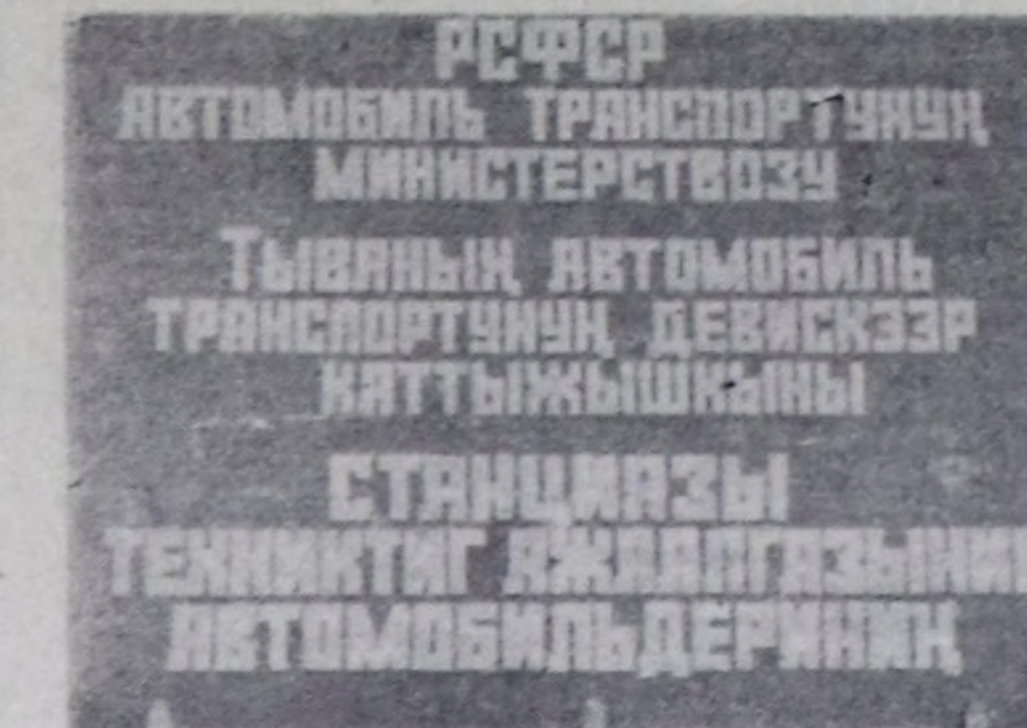
ЧЕДИ НАЧЫН

Май 30-ден июнь 1-ини ху-рирле Чита облазынын Агисс сууруга тыя хурус талазы-биле РСФСР-нин чемпионнады болгон. Алаа Тыя-дан 8 кичи кижип чоран.

Оларнын чедиз чемпионнаа. 52 кг дегинге Серен-Доржу Монгуш, 62 кг дегинге Василий Хураган, 65 кг дегинге Михаил Дажыаа, 74 кг дегинге Сергей Данлар, 82 кг

ТЫВЫЗЫКСЫГ АДРЕСТЕР,

азы ужуру билдинмес адрестер дугайында

дүрүксей берген боорга, оңу «карыны» эмнедип алары-биле техникалык хандырыга стап-тизация чоруптум. Оруу ала чүр чөтпейн бараа, халы. Ук бугурулгеге келгеш, оон адресин номчааш, аксым ажалкан мен. Ында мынча деп бижик каан болгон. Оңу чурукка тыттырып алдым.

Ол станциянда турар дөм билдим эки болган. А бир эвес билбес турган болумза, мында адрестен бажач

рин билеп алаанымга хому-лап ордум, чүге дээрге мынча дүштөк чарсара хаан каал-кан болгон. Чаа чанынч мунгаргай базым турарынга бөр кичи келтеш:

— Чүге мунгаргай сен, Мергелдей, зарип-аржыг бер-дир бе? — диди. Ужурун таймырлааш, адресче көргү-түм

— «Бичи» частына берген-дир, буауруле-технология чөтөтүр эвес, бугуруле-технология чөтөтүр эвес, эгелел-дир ийи — деп таймырлааш, ам-на билд кагалым. Устүнде трестин ады кавычка чок-лаа бижээн болза, бозум «Тыва туду» трест деп номчуп алкан мен.

Ол девицкээрден ыравай чораш, база бир элдеп адресче таварышкан болгай мен. Оңу база дору-биле бижик-ке, мында: «Кызылаа» күрү-нелин башкарыкчы админч-тывын ажал-агызы». Ол ажал-агынын турар черин — хоорай адын та чүге даштык-лап бижээн түтө, тыя үжү-тер кирер сестер-ле хей, ол херизиле оларнын чогунаа номчуру безин берелей бээр

Эзэрээш, та кайнаар азын чоруй баар турдум мынаа. Бичангааш, эргик номчукту, ол дедир-домактан каан шыкаш адресин чөд дээрге ажал-агызын техникалык халды-рыла станцияны деп билеп аларын баш уаур сагымырп каап.

Ол-ла станциянын чогунаа бир албан чери бар дээрин мытан эскерген мен. Ол дээрге — бугуруле — технология чөтөтүр эргелел болур. Те-нологиянын каяаар чөтөтүр

667000. Кызма, Шетинкин болгон Кравченко кудумчуу, бажык № 3, Телефоннары: редакторун 2-24-63, редакторун ораакчыларын 2-35-24, 2-23-54, харысалагы секретарын 2-33-35, секретарын 2-23-35, партияны амандыра башат улаурун кидастерин 2-31-75, пропаганда болгон совет тургузу кидастерин 2-37-13, чаага кидастерин 2-41-27, информация кидастерин 2-20-60, култура кидастерин 2-23-54; келээ ажал-агы кидастерин 2-21-47, корректорларын 2-27-41, бухгалтериянын 2-12-45.

Тыва АССР-нин Ном үндүрер чер, полиграфия болгон ном садынын херектеринин талазы-биле күрүн комитетинин типографиясы. Кызыл, Шетинкин болгон Кравченко кудумчуу, бажык № 1, ТС-00678.